

פועלו של בנימין זאב הרצל לבניית התנועה הציונית ולארגונה

א. ידע

- תחנות בחייו של הרצל.
- בעיית היהודים והפתרון המוצע לה בספרו של הרצל "מדינת היהודים".
- הקונגרס הציוני הראשון ותוכנית באזל: מטרה ואמצעים. מהי חשיבותה של התוכנית?
- הקמת המסגרות הארגוניות למימוש מטרות התנועה.
- ניסיונותיו של הרצל לקבל צ'רטר מהסולטן העות'מאני והשגת הסכמת המעצמות (גרמניה, הקיסרות הרוסית ובריטניה) למתן ערבויות לצ'רטר זה.
- פולמוס אוגנדה: תוכנה של ההצעה, מי תמך בה ומדוע? ומי התנגד לה ומדוע?

ב. מיומנויות

- ניתוח מקורות מילוליים
- ניתוח מקורות חזותיים
- הבנת נושא בהקשרו ההיסטורי הרחב
- הכללה
- מבט על
- יישום

ג. שיעורים מקוונים

שיעורים ומצגת של מרים עופר, שיעורים [חלק א'](#), [חלק ב'](#)

ד. שאלות מבגרות

1. שאלה מבגרות 022281, חורף תשע"ט : סעיף א' – התלמידים נדרשים לרמת חשיבה גבוהה מכיוון שהם נשאלים על הסבר לפתרון לבעיית היהודים על פי ספרו של הרצל 'מדינת היהודים'. בסעיף ב' התלמידים נדרשים ליישום חומר נלמד מכיוון שהם נדרשים להסביר את עמדתו של סירקין, דהיינו לבדוק מה הייתה עמדתו בקונגרס הציוני, ולאחר מכן להסביר את העמדה מתוך הנלמד בכיתה. כמו כן התלמידים נדרשים להבחין בין עמדה לעובדה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

מקור – הרצל

- 2
- א. הסבר את הפתרון לבעיית היהודים על פי הספר "מדינת היהודים" שכתב הרצל, והצג שתי פעולות של הרצל (מלבד הצעת תוכנית אוגנדה) לקידום פתרון זה. (7 נקודות)
- ב. לפניך קטע מתוך דו"ח של הקונגרס הציוני השישי (1903), ובו נחמן סירקין (פעיל ציוני) מציג את עמדתו בנוגע לתוכנית אוגנדה.

רצינות השאלה העומדת לדיון מחייבת להתגבר על רגשות ולנהוג לפי השכל הישר, ואילו הנימוקים שהביאו מתנגדי התוכנית אינם אלא רומנטיים. לא הבגיזה בציון מכריחה אותנו לפנות אל ארץ אחרת, אלא המצוקה הקשה של המונינו והצורך הדחוף בהסדרת ההגירה תובעים מאיתנו תשובה, והציונות חייבת ליטול לידיה את היוזמה בשאלות החיוניות האלה של היהדות. אם לא נעשה זאת נסבול אבדות כבודות, שכן מדי שנה בשנה מתפזרים הרבה יהודים על פני כל ארצות כדור הארץ, ושאלת ההגירה מחמירה והולכת. כנציגים של ההסתדרות היחידה ביהדות עלינו להיענות לצורך הזה. אם אנחנו לא נטפל בעניין, תטפל בו חברת יק"א או ארגון פילנטרופי אחר, והעניין רק יפסיד מזה. אין זה נכון, כי עם קבלת ההצעה לגבי אפריקה המזרחית אנו מוותרים על התקווה לארץ-ישראל. הלא המניעים הפנימיים הדוחפים אותנו לארץ-ישראל אופיים אינו סוציאלי-כלכלי בלבד, אלא גם נפשי-מוסרי; אמור מעתה, אין לנו לחשוש מפני אפריקה המזרחית, כי היא לא תספק את הרגש הלאומי שלנו.

(ש' קולת [עורכת], הרעיון הציוני והקמת מדינת ישראל, כרך א, תל, תשמ"ה, עמ' 48)

על פי הקטע, הסבר מהי העמדה של סירקין בנוגע לתוכנית אוגנדה, והצג מן הקטע שתי עובדות היסטוריות שעליהן הוא מבסס את עמדתו. (8 נקודות)

2. שאלה מבגרות 022281 קיץ תשע"ט : שאלה 12 : בסעיף א' התלמידים נדרשים להעריך חשיבות של פעילות עליה למדו. זו היא שאלה פתוחה שמאפשרת מגוון של תשובות. סעיף ב' : התלמידים נדרשים לרמת חשיבה גבוהה מכיוון שהם צריכים להסיק מסקנה מתוך משפט שנאמר על ידי הרצל. יתר על כן הם צריכים לקשר בין דבריו של הרצל בסיום הקונגרס לבין החלטות הקונגרס.

פעילות התנועות הלאומיות

- א. התנועות הלאומיות באירופה פעלו לטיפוח התודעה הלאומית. הסבר את החשיבות של פעילותן בתחום הזה, והצג תחום פעילות נוסף של התנועות הלאומיות. (7 נקודות)
- ב. לאחר קונגרס בזל (בשנת 1897) כתב הרצל ביומנו "בזל ייסדתי את מדינת היהודים". הסבר את דבריו אלה של הרצל. בתשובתך התייחס לחשיבות של קונגרס בזל ולהחלטות שהתקבלו בו. (8 נקודות)
3. שאלה מבגרות 022281, חצב-ברק, קיץ תשע"ח : בסעיף א' התלמידים נדרשים לשלוף מידע שנלמד בכיתה. בחלק השני התלמידים נדרשים למזג בין שני נושאים : בין נושא הנלמד בפרק של הרצל לבין נושא הנלמד בפרק של הפעילות הציונית בארץ ישראל עד מלחמת העולם הראשונה. התלמידים צריכים להסביר כיצד יושמו החלטות תוכנית באזל .

בסעיף ב' התלמידים צריכים לקשר בין הפעולות שעשה הרצל לבין מטרות התנועה הציונית.

7. מטרת התנועה הציונית ומימושה

א. הצג את מטרת התנועה הציונית, על פי תוכנית בזל. הסבר כיצד קידם היישוב היהודי מטרה זו בשנים

1882-1914. בסס את תשובתך על שתי דוגמאות. (8 נקודות)

ב. הצג שתי פעולות שבאמצעותן ניסה הרצל לקדם את מטרת התנועה הציונית. (7 נקודות)

4. **שאלה מבגרות 022281, קיץ תשע"ז :** בסעיף א' התלמידים נדרשו לרמת חשיבה גבוהה מכיוון שהם צריכים לראות את המשא ומתן של הרצל על רקע המציאות ההיסטורית של תקופתו. הרצל היה צריך להבין את האינטרסים של המעצמות ולהבין מה גרם להתנגשות בין האינטרס שלו להקים בית לאומי ליהודים בארץ ישראל לבין האינטרסים של המעצמות. בסעיף ב' – התלמידים נדרשו לרמת חשיבה גבוהה מכיוון שהם צרכים להסביר שתי נקודות מבט שונות.

12. הרצל והצהרת בלפור

א. הצג שתיים מן הפעולות של הרצל להשגת הצ'רטר על ארץ-ישראל, והסבר מדוע נכשל

בהשגת הצ'רטר. (8 נקודות)

ב. הסבר מדוע שמחו הציונים על פרסום הצהרת בלפור, ומדוע התנגדו הערבים להצהרה זו.

(7 נקודות)

5. **שאלה מבחינת בגרות לעולים חדשים, שאלון 022284, חורף תש"ף:** בחלקה השני של השאלה בסעיף ב' נדרשים התלמידים לחשיבה עצמאית, המבוססת על הידע שלמדו, כדי להסביר מה הם הקשיים בהם נתקל הרצל בניסיונו לקדם את הפתרון שהציע.

התנועה הציונית

א. הסבר שלושה גורמים לצמיחה של התנועה הציונית בסוף המאה ה-19. (12 נקודות)

ב. הסבר את הפתרון שהציע הרצל ל"בעיית היהודים" בספרו "מדינת היהודים".

הצג שניים מן הקשיים של הרצל בניסיונו לקדם פתרון זה.

(13 נקודות)

6. **שאלה מבחינת בגרות לעולים חדשים, שאלון 022284, קיץ תשע"ט:** בחלקה השני של השאלה בסעיף א' נדרשים התלמידים למיומנות של השוואה המחייבת אותם להתייחס לשני אירועים היסטוריים, אשר על כל אחד מהם למדו בנפרד, וכאן הם מתבקשים להתייחס אליהם ביחד ולהבהיר את ההבדלים ביניהם.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

הרצל והתנועה הציונית

- א. הצג את המטרה של התנועה הציונית על פי תוכנית בזל, והסבר מהו ההבדל העיקרי בין תוכנית בזל לתוכנית אוגנדה. (13 נקודות)
- ב. מהו "צ'רטור"? תאר שתי פעולות שעשה הרצל כדי לקדם את קבלת הצ'רטור על ארץ-ישראל. (12 נקודות)

ה. הצעות למטלות המשלבות קטעי סרטים:

צפו בפרק מהסדרה - חדשות מהעבר: הרצל, הקונגרס הציוני ותוכנית אוגנדה (12:58 דקות)

<https://www.youtube.com/watch?v=KEDK61TknUM>

1. ערכו ציר זמן וציינו בו את האירועים החשובים בחייו של הרצל.
2. הסבירו כיצד המציאות ההיסטורית בתקופתו של הרצל גרמה לו לאמץ את הרעיון הציוני.
3. מה היו רעיונותיו העיקריים של הרצל?
4. הציגו את דמותו של הרצל כפי שהיא השתקפה בעיני בני תקופתו?
5. מהו הקונגרס הציוני הראשון וכיצד הוא תרם להתפתחות התנועה הציונית?
6. "קונגרס הבכ"י": מדוע כונס, מה היו הנושאים שנדונו בו ומדוע הוא נקרא כך?

צפו בפרק מהסדרה "הכל פתוח" – הרצל חלק א' (21:58 דקות)

https://www.youtube.com/watch?v=ogz4_nXTtzo

1. מה הייתה התרשמותו של הרצל מארץ ישראל. ערכו השוואה בין התרשמותו מיפו ומראשון לציון.
2. הסבירו את יחסם של יהודי ארץ ישראל להרצל.
3. הרצל ביקר בארץ בעת שביקר הקיסר ווילהלם השני בארץ. מה ציפה להשיג הרצל מפגישתו עם הקיסר, כיצד התנהלה הפגישה עם הקיסר (אחרי דקה 36:13).

צפו בפרק מהסדרה "הכל פתוח" – הרצל חלק ב' (22:00 דקות)

<https://www.youtube.com/watch?v=sIJHIUwzFZM>

1. כיצד התרשם הרצל מביקורו בירושלים?
2. הפגישה עם קיסר גרמניה בירושלים הייתה מאכזבת, תארו את ההכנות, מהלך ותוצאות הפגישה (מדקה 12:00 לערך)
3. כיצד השפיע ביקורו של הרצל על התפתחות התנועה הציונית?
4. כיצד בני תקופתו של הרצל ראו אותו וכיצד השתנתה התפיסה בעידן המודרני? הסבירו את השינוי.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

צפו בשיר "הרצל וכל האדונים הנכבדים" (3:58 דקות)

<https://www.youtube.com/watch?v=ECeyD657L-w>

1. אילו עובדות היסטוריות אפשר למצוא בשיר?
2. מי הם האנשים המוזכרים בשיר? בחרו בנציג יהודי אחד והסבירו את הקשר שלו להרצל. בחרו באישיות לא יהודית והסבירו את הקשר שלה להרצל.
3. מהי החשיבות של השיר ללימוד היסטוריה? מדוע החליטו פזמונאים להנציח את דמותו של הרצל.

צפו בסרטון "הרצל – חלום ומעשה" – חלק א' (7:04 דקות)

<https://www.youtube.com/watch?v=42RxHOrTGiQ>

1. מה היו עיקר רעיונותיו של הרצל כפי שהם משתקפים בסרטון.
2. ערכו ציר זמן ובו תארו את מעשיו של הרצל כ'חווה המדינה'.
3. כיצד נתפס הרצל בעיני בני תקופתו היהודים?
4. אילו דעות השתקפו בתנועה הציונית? בחרו בנציג, חפשו ברשת את רעיונותיו הציוניים והסבירו את הקשר שלו להרצל.
5. הסבירו את המושגים: 'צרת היהודים', 'צ'ארטר', ציונות מעשית.